

11.11.2025

Kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin ohjausryhmän kokous 2/2025

Aika: Ma 6.10.2025 klo 12–15

Paikka: Eteläesplanadi 4, kokouskeskus, Sali 9

Osallistujat:

Tiina Astola (pj)

Markku Jokinen, Kuurojen Liitto ry (vpj)

Yrsa Nyman, oikeusministeriö

Laila Vihersaari-Johnston, valtioneuvoston kanslia (asiakohdat 1-4)

Juha Luomala, sosiaali- ja terveysministeriö (asiakohta 3, etäyhteys)

Tarja Kahiluoto, opetus- ja kulttuuriministeriö (etäyhteys)

Milla Pitkänen, Kuurojen Liitto ry.

Magdalena Kintopf-Huuhka, Finlandssvenska teckenspråkiga rf

Risto Hoikkanen, Suomen Kuurosokeat ry

Aarne Pirkola, Suomen Kuurosokeat ry

Brita Peura, Suomen kuurojen historiaseura ry – Finlands dövhistoriska sällskap rf

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Taina Sänkiniemi, Coda-yhdistys ry

Sihteeri: Johanna Hautakorpi, oikeusministeriö

Asiantuntijat:

Johanna Mesch, prosessin sihteeristö, oikeusministeriö

Juhana Salonen, prosessin sihteeristö, oikeusministeriö

Netta Keski-Levijoki, prosessin sihteeristö, oikeusministeriö

Anne Puonti, Kuurojen palvelusäätiö (asiakohta 3, etäyhteys)

Jouni Riihimäki, Kuurojen palvelusäätiö (asiakohta 3, etäyhteys)

Minna Vartiainen, Kuurojen palvelusäätiö (asiakohta 3, etäyhteys)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Todettiin, että viime kokouksen jälkeen on tapahtunut paljon, sillä valtioneuvosto on hyväksynyt prosessin mandaatin ja sihteeristö on aloittanut työnsä.

2. Ajankohtaiskeskustelu

Ohjausryhmän aluksi käytiin epämuodollinen kierros, jossa ohjausryhmän jäsenet välittivät tietoa omissa yhteisöissään käydyistä to-
tuus- ja sovintoprosessiin liittyvistä keskusteluista.

Keskusteluissa näkyy järjestöjen moninaisuus. Osa miettii vielä, mikä on prosessin idea, tai sitä, millaiset menneisyyden tapahtumat ovat olleet hyväksyttäviä ja mitä on pidettävä vääryyksinä. Kesän aikana on saatu uutta tietoa rotuhygieniasta ja siihen liittyneistä hirveistä tapahtumista, ja perehdytty siihen.

Myös prosessin toteutus mietityttää, mitä tulee tapahtumaan, ketkä pääsevät osallistumaan ja ketkä vastaanottavat kuulemiset. Viestintää ja kohtaamisia tarvitaan, jotta prosessi tulee läheisemmäksi.

Myös yhteisöjen sisällä aktiivisuus vaihtelee kovasti ja osa henkilöistä keskustelee aktiivisemmin kuin toiset. Kaikkia yhteisöihin kuuluvia on haastavaa tavoittaa. Osa henkilöistä ei vielä sisäistänyt prosessia, kuten mitä se tarkoittaa, kenelle se on tarkoitettu ja miksi sitä tarvitaan. On siksi tarpeen ylläpitää jatkuvaa keskustelua aiheesta.

Järjestöjen toimielimissä on käyty keskustelua luottamuksesta, ja osalla järjestöistä on huoli, tulevatko kuurot luottamaan prosessiin.

3. Psykososiaalisen tuen toteuttaminen

Yrsa Nyman kertoi psykososiaalisen tuen valmistelutilanteesta. Oikeusministeriö on käynyt keskustelua Kuurojen palvelusäätiön kanssa tuen järjestämisestä. Kuurojen palvelusäätiön edustajat Anne Puonti, Jouni Riihimäki ja Minna Vartiainen kertoivat alustavista suunnitelmista, jotka koskevat muun muassa vertaistukea, omahoitoon tarkoitettujen materiaalien laatimista ja mahdollisuutta terapeutisiin keskusteluihin ammattilaisen kanssa (LIITE 1).

Kuurojen palvelusäätiön suunnitelma perustuu olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen. Tarkoituksena olisi tarjota koulutusta niille toimijoille, jotka käytännössä saavat ensimmäiset yhteydenotot ja huolenilmaukset, jotta nämä voisivat ohjata ihmisiä omahoito-ohjelmien pariin ja psykososiaalisen tuen koordinaattorille. Koordinaattori voisi käydä keskusteluja ja ohjata vertaistuen piiriin tai terapeuttiin keskusteluihin. Nämä tukimuodot täydentäisivät terveydenhuoltoa, josta vastaavat hyvinvointialueet. Osastotasoista hoitoa ei tarjotaisi, vaan se olisi hyvinvointialueiden vastuulla.

Kuurojen palvelusäätiö toi esiin, että todennäköisesti esiin tulee tilanteita, joita ei voida täysin ennakoida, ja näissä tilanteissa on tarkoitus toimia joustavasti.

Ohjausryhmä kävi keskustelua esityksestä. Viittomakielisen tai viittomakielentaitoisen ammattihenkilöstön saatavuus todettiin haasteeksi, ja vaihdettiin tähän liittyviä tietoja.

Palveluiden ja toimijoiden lähtötaso suomenruotsalaisella viittomakielellä on heikompi ja on vaikea saavuttaa tasa-arvoa viittomakielten välillä, mutta esimerkiksi materiaalit tarvitaan molemmilla kielillä. Yhteistyö järjestöjen kanssa on tässä tärkeää, ja esimerkiksi rekrytoinneissa voidaan hyödyntää järjestöjen kontakteja.

Mikäli suunnitelma perustuu järjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön, sen resursointi on mietittävä.

Keskustelussa todettiin myös, ettei ole mahdollista täysin ennakoida, missä avuntarve ilmenee ja minkä tasoista ja laajuista tukea tarvitaan. Täytyy varautua erilaisiin tilanteisiin ja toimia joustavasti. Keskustelussa nostettiin esiin myös tarve huomioida eri-ikäiset ihmiset. Lapset, nuoret ja perheet voivat tarvita erilaista tukea kuin vanhemmat ihmiset.

Yrsa Nyman kiitti keskustelusta ja totesi, että nämä näkemykset otetaan huomioon asian jatkovalmistelussa. Asiassa on tarkoitus edetä mahdollisimman nopeasti niin, että palvelua olisi tarjolla, kun kuulemiset käynnistyvät.

Sovittiin, että seuraavassa kokouksessa kuullaan tietoisu asiasta.

4. Yhteistyön käynnistäminen sihteeristön kanssa

Puheenjohtaja totesi edellisessä kokouksessa sovitut käytännöt yhteistyön järjestämisestä sihteeristön kanssa ja eri toimijoiden roolit. Tavoitteena on, että ohjausryhmässä löydetään yhteinen suunta prosessille, ja avoimen keskustelun kautta vahvistetaan luottamusta.

Todettiin, että ohjausryhmässä mukana olevat yhteisöt voivat lähettää tietoa suoraan sihteeristölle ja olla muutoinkin käytännön

asioissa suoraan yhteydessä heidän kanssaan, vaikka varsinainen työn suuntaaminen ja siihen liittyvä keskustelu tapahtuu ohjausryhmän kokouksissa.

Sihteeristö esitteli työnsä ensimmäisiä askeleita (LIITE 2). Ohjausryhmä kysyi suunnitelmista lisätietoja ja käytiin keskustelua asiasta.

5. Ilmoitusasiat

- Hallituksen esitys laiksi kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta (HE 82/2025 vp) annettiin eduskunnalle 11.9.2025, ja asia on edennyt lähetekeskustelun kautta eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.
- Järjestöt ovat olleet yhteydessä oikeusministeriöön elokuussa 2025 liittyen pääsihteerin Johanna Meschin saamaan päätökseen, joka koskee hyvän tieteellisen käytännön noudattamista.

Johanna Hautakorpi kertoi päätöksestä ja sen käsittelystä oikeusministeriössä (LIITE 3). Päätös on saanut osan järjestöistä tuntemaan huolta luottamuksesta prosessia kohtaan. Päätöksestä on keskusteltu oikeusministeriön ja kuurojen ja viittomakielisten järjestöjen kesken.

Järjestöjen kanssa on keskusteltu myös toimenpiteistä, joilla vahvistaa luottamusta. Tällaisia toimia voivat olla esimerkiksi totuus- ja sovintoprosessin sekä sihteeristön tekeminen tutuksi yhteisöille ja yksilöille, keinot joilla mahdollistetaan osallistuminen prosessiin eri tavoin, sekä kuulemisten toteutuksen ja tietosuoja- ja tietoturvanäkökohtien käsittely ohjausryhmässä.

Johanna Mesch kertoi asiasta ja sen taustoista. Ohjausryhmän jäsenet kysyivät lisätietoja ja kävivät keskustelua asiasta.

Todettiin, että seuraavaksi järjestöjen toivotaan viestittävän oikeusministeriölle, mistä teemoista luottamusta vahvistavia toimia olisi tärkeintä valmistella.

- Kuurojen historiaseuran edustaja välitti viestin, jonka mukaan yhdistys vetäytyy ohjausryhmästä. Yhdistys näkee, ettei voi täysin luottaa prosessiin pääsihteerä koskevan päätöksen takia. Viestissä toivottiin kuitenkin työlle hyvää jatkoa.

6. Seuraava kokous

Seuraava kokous järjestetään ma 1.12.2025 klo 12–15. Kokouksen asialistalla on ainakin sihteeristön työsuunnitelma ja talousarvio.

Liitteet	LIITE 1 Ehdotus psykososiaalisen tuen järjestämismallista LIITE 2 Sihteeristön työn aloitus LIITE 3 Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen aiemmissä tehtävissä
Jakelu	Ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet Sihteeristö